

Bijlage 2: Benutten van de mijlpalen van het Bolognaproces

Context

Het Bolognaproces¹ werd opgestart door nationale regeringen om onderwijsstelsels in Europa beter op elkaar te laten aansluiten en obstakels voor Europese samenwerking weg te nemen. Daarnaast heeft de EU geen competentie op het gebied van Hoger Onderwijs. Het Bolognaproces is een (vrijwillige) samenwerking tussen landen en is inmiddels gegroeid tot 48 deelnemende landen, waaronder dus ook 21 landen die niet tot de EU behoren. Om de synergie tussen de EEA en EHEA te versterken is de Europese Commissie wel volwaardig lid van het Bolognaproces.

Er is de afgelopen jaren veel vooruitgang geboekt bij de hervorming van de stelsels voor hoger onderwijs in de EHEA. Kern zijn sinds begin jaren '90 drie afspraken waaraan de inmiddels 48 landen zich hebben gecommitteerd: 1) de invoering van bachelor-master-doctoraat/PhD en inmiddels ook de Associate degree, 2) onderlinge erkenning van studieprestaties (ECTS) en kwalificaties door hoger onderwijsinstellingen en 3) het gebruik van adequate kwaliteitszorginstrumenten en een kwalificatiestructuur voor de internationale erkenning van vergelijkbare opleidingen. Het Bolognaproces heeft door middel van deze afspraken meer samenhang en vertrouwen gebracht in de stelsels voor hoger onderwijs, waardoor onderwijsstelsels in Europa veel beter op elkaar zijn aangesloten. Nederland is een actieve deelnemer en aanjager van Bolognasamenwerking, en op het gebied van implementatie van de gemaakte afspraken een van de voorlopers.

Nieuwe onderwerpen Bolognasamenwerking

Deze klassieke Bologna-onderwerpen worden nu langzaam ook aangevuld met maatschappelijk relevante thema's, zoals: een digitaliseringsagenda (met aandacht voor onderzoek naar micro-credentials), de vergroening van de economie, de plaats van fundamentele waarden in het hoger onderwijs, en de versterking van de sociale dimensie met aandacht voor diversiteit en inclusie. Ook is er aandacht voor de student-gerichte benadering en een actieve leer- en werkomgeving.

Nederland ziet in Bolognaverband specifiek kansen om zowel de oude afspraken steviger te implementeren en de nieuwe onderwerpen gezamenlijk te bespreken. Met name op het gebied van digitalisering en flexibilisering, versterking van de sociale dimensie in relatie tot internationalisering en het ontwikkelen van een maatstaf voor academische vrijheid en fundamentele waarden in onderwijs en onderzoek. De Nederlandse inzet zal duidelijk naar voren komen tijdens de ministeriële conferenties in 2024 en in 2027.

---

¹ Officieus begonnen met de verklaringen van Sorbonne (mei 1998) en Bologna (juni 1999):
Joint declaration on harmonisation of the architecture of the European higher education system by the four Ministers in charge for France, Germany, Italy and the United Kingdom in Paris, the Sorbonne, May 25th 1998.
Joint declaration of the European Ministers of Education - The Bologna Declaration of 19 June 1999.